

บทที่ 4

ประเทศละตินอเมริกาในอเมริกาเหนือ

ประเทศเม็กซิโก(Mexico)

สภาพทั่วไป

เม็กซิโกซึ่งมีชื่อเต็มอย่างเป็นทางการว่าสหรัฐอเมริกาเม็กซิกัน(The United Mexican States) เป็นสาธารณรัฐที่มีชายแดนตอนเหนือติดต่อกับสหรัฐอเมริกา ทางตะวันออกติดต่อกับสหรัฐฯ, อ่าวเม็กซิโก และทะเลแคริบเบียน ส่วนตอนใต้และตะวันออกเฉียงใต้ติดต่อกับกัวเตมาลาและฮอนดูรัส และทางตะวันตกเป็นมหาสมุทรแปซิฟิก ชื่อเม็กซิโก(Mexico) นั้น ได้มาจากชื่อของเทพเจ้า Mexitli ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งสงครามของชนเผ่าแอซเท็ก(Aztecs)ซึ่งเป็นผู้ครอบครองดินแดนนี้มาก่อนที่ชาวยุโรปจะเดินทางมาตั้งถิ่นฐานในทวีปอเมริกา อาณาเขตของเม็กซิโกซึ่งรวมถึงหมู่เกาะชายฝั่งด้วยมีประมาณ 1,958,201 ตารางกิโลเมตร เมืองหลวงของเม็กซิโกคือกรุง เม็กซิโกซิตี(Mexico City)

เม็กซิโกมีทรัพยากรมากมายและหลากหลาย โดยมีแร่ธาตุที่สำคัญเกือบทุกชนิด อาทิ ถ่านหิน เหล็ก ฟอสเฟต ยูเรเนียม เงิน ทองคำ ทองแดง ตะกั่ว และสังกะสี นอกจากนี้เม็กซิโกยังมีแหล่งสำรองของปิโตรเลียมและแก๊สธรรมชาติจำนวนมาก โดยแหล่งที่ถือได้ว่าอยู่ในกลุ่มของแหล่งปิโตรเลียมใหญ่ที่สุดในโลกนั้น อยู่ที่บริเวณอ่าว Campeche

ประชากร

ประชากรของเม็กซิโก ประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่สืบเชื้อสายจากสเปน กลุ่มคนอินเดียนพื้นเมืองและกลุ่มลูกผสมระหว่างคนผิวขาวกับคนพื้นเมือง โดย

ที่กลุ่มหลังสุดนี้ซึ่งเรียกว่าพวก Mestizos เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดมีสัดส่วนกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด ส่วนคนพื้นเมืองดั้งเดิมนั้นมีอยู่ประมาณร้อยละ 30

เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของเม็กซิโกกำลังอยู่ในขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงจากที่มีการทำการผลิตสินค้าขั้นปฐม(primary products)อันได้แก่การเกษตรและเหมืองแร่เป็นพื้นฐาน มาเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทั้งนี้โดยที่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเกิดจากการมีภาคธุรกิจเอกชนที่เข้มแข็ง ร่วมกับการที่รัฐบาลมีนโยบายผลักดันให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเป็นหลัก โดยปรับเปลี่ยนจากนโยบายเดิมที่เน้นความสำคัญของการเข้าควบคุมธุรกิจโดยคนเม็กซิกันเอง(Mexicanization) อันนำไปสู่การเข้าควบคุมธุรกิจของชาวต่างชาติที่สำคัญ อาทิ ธุรกิจด้านเหมืองแร่ การคมนาคม ป่าไม้ และการประมงอย่างเข้มงวด มาเป็นการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศและลดการควบคุมลง

- การเกษตร

ประมาณร้อยละ 26 ของกำลังแรงงานเม็กซิกัน ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม โดยที่แรงงานส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในระบบ “ไร่นาชุมชน”(Ejidos หรือ Communal Farm) อันเป็นผลจากนโยบายปฏิรูปที่ดินในปี 1915 และ 1980 ซึ่งทำให้ที่ดินส่วนใหญ่ถูกจัดสรรให้เป็นสถานที่ประกอบการเกษตรรวมของชุมชน การผลิตทางการเกษตรของเม็กซิโกมักมีอุปสรรคเนื่องจากฝนแล้ง อย่างไรก็ตามการพัฒนาชลประทานโดยรัฐบาล ก็ช่วยทำให้มีพื้นที่เพาะปลูกได้มากขึ้น ประกอบการณรงค์ด้านการอนุรักษ์ดินทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นได้ โดยที่ผลผลิตสำคัญ ๆ ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวสาลี ข้าวเจ้า มันฝรั่ง กาแฟ โก สุกกร เป็นต้น

- เหมืองแร่

แต่เดิมการบริหารกิจการเหมืองแร่ของเม็กซิโกเกือบทั้งหมด เป็นของชาวต่างชาติ แต่ด้วยนโยบายเน้นความสำคัญของคนเม็กซิกัน(Mexicanization) ในช่วงทศวรรษ

หลังปี 1960 ทำให้ในปัจจุบันการบริการกิจการด้านเหมืองแร่ที่สำคัญเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็น
โดยคนเม็กซิกันเองทั้งสิ้น

- การเงินและการค้าระหว่างประเทศ

หน่วยเงินตราหลักของเม็กซิโกคือ เปโซ(Peso) โดย 1 เปโซแบ่งออกเป็น
หน่วยย่อยเท่ากับ 100 เซนตาโวส (centavos) ระบบธนาคารพาณิชย์ของเม็กซิโกเคยถูก
บังคับโอนเป็นกิจการของรัฐทั้งหมดในช่วงปี 1982 แต่ในช่วงต้นทศวรรษหลังปี 1990 กิจ
การเหล่านี้ได้ถูกโอนกลับเป็นของเอกชนอีกครั้งหนึ่ง

การค้าของเม็กซิโกมีสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุด รองลงไป
ได้แก่ ญี่ปุ่น เยอรมัน บราซิล แคนาดา ฝรั่งเศส ฯลฯ โดยสินค้าออกสำคัญของเม็กซิโกคือ
น้ำมันดิบ แกสธรรมชาติ ฝ้าย น้ำตาล เป็นต้น ส่วนสินค้าส่วนใหญ่ได้แก่ เครื่องจักร
อุปกรณ์โทรคมนาคม ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม เป็นต้น

ยุคอาณานิคม

เม็กซิโกเคยเป็นแหล่งอารยธรรมแรกเริ่มและก้าวหน้าที่สุดในทวีปอเมริกา
หลักฐานทางโบราณคดีแสดงว่ามีกลุ่มคนอาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นประเทศเม็กซิโกปัจจุบัน
มาตั้งแต่ประมาณ 21,000 ปีก่อนคริสตกาล โดยชุมชนแถบนี้เริ่มรู้จักการเพาะปลูกเมื่อ
ประมาณ 8,000 ปีก่อนคริสตกาล

การพัฒนาด้านอารยธรรมเริ่มจากชนเผ่า Olmec ซึ่งอยู่ในช่วง 1,500-600 ปี
ก่อน ค.ศ. และสืบสานต่อมาเป็นวัฒนธรรมของอาณาจักรมายา(Maya)ซึ่งรุ่งเรืองถึงจุดสูง
สุดประมาณคริสตศตวรรษที่ 6 หลังจากนั้นก็ถูกแทนที่ด้วยเผ่า Toltec ในคริสตศตวรรษที่
10 ซึ่งได้พัฒนาอารยธรรมอันยิ่งใหญ่ขึ้นบริเวณเมือง Tula ทางเหนือของกรุงเม็กซิโกซิตี้ใน
ปัจจุบัน

หลังจากล่มสลายของอาณาจักร Toltec ในศตวรรษที่ 11 แล้ว คนเผ่าที่เข้ามาครอบครองความยิ่งใหญ่ในดินแดนแห่งนี้สืบแทนก็คือเผ่า แอซเท็ก(Aztec) หรือ เม็กซิคา(Mexica) ซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานในปี 1325 โดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่นคร เตเนอค ตีลัน(Tenochtitlan) ขยายอำนาจออกครอบคลุมทั้งเขตหุบเขาเม็กซิคา(Mexica) จนเป็นผู้ปกครองดินแดนทั่วทั้งเขตเม็กซิโกตอนกลางและตอนใต้ในศตวรรษที่ 15

นักสำรวจชาวสเปนคนแรกที่ได้เดินทางเข้ามายังเขตเม็กซิโกคือ ฟรานซิสโก คอร์โดบา (Francisco Fernandez de Cordoba)ในปี 1517 แต่ยังไม่พบศูนย์กลางของอาณาจักร รายงานของคอร์โดบาถึงค่าเล่าเรียนเรื่องความมั่งคั่งของอาณาจักรแอซเท็กทำให้ ดิเอโก เวลาสเกวส(Diego Velazquez) ผู้บัญชาการอาณานิคมคิวบาส่งกองกำลังเข้ามาสำรวจ และในปี 1519 เฮอร์นัน คอร์เตส(Hernan Cortes) ก็พบอาณาจักรแอซเท็กและนำกำลังเข้ายึดครองได้สำเร็จ

หลังจากอาณาจักรแอซเท็กตกอยู่ใต้การปกครองของสเปนอย่างสมบูรณ์ในปี 1535 สเปนก็ได้ตั้งอาณานิคมแห่งนี้เป็นเขตการปกครองระดับรัฐอุปราช และได้ส่งกองกำลังออกไปสำรวจขยายอาณาเขตอย่างกว้างขวาง ทำให้รัฐอุปราชแห่งนี้มีอาณาเขตครอบคลุมไปถึงบริเวณที่ในปัจจุบันคือมลรัฐเท็กซัส นิวเม็กซิโก และแคลิฟอร์เนียในสหรัฐอเมริกา

อาณานิคมเม็กซิโกมีการกดขี่บังคับใช้แรงงานคนอินเดียนพื้นเมืองอย่างทารุณ จนในระหว่างการยึดครองมีคนอินเดียนที่ต้องตายไปทั้งเนื่องจากความทารุณและการพยายามเรียกร่องอิสระภาพหลายพันคน แม้ว่าสเปนจะประกาศว่าคนพื้นเมืองเหล่านี้เป็นเสรีชน แต่ในทางปฏิบัติแล้วคนเหล่านี้มีฐานะเหนือกว่าทาสเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

การปกครองในระบบรัฐอุปราชที่ไร้ประสิทธิภาพและเต็มไปด้วยการทุจริตคอร์รัปชัน ทำให้รัฐบาลสเปนวิตกกังวลและส่งคณะผู้แทนเข้ามาตรวจสอบอยู่เสมอ นอกจากนั้นก็ได้พยายามดำเนินการปฏิรูประบบการปกครองอาณานิคมใหม่หลายครั้งในช่วง

ปลายศตวรรษที่ 18 แต่ก็ไม่อาจช่วยให้ระบบการปกครองมีประสิทธิภาพขึ้น จนกระทั่งในศตวรรษที่ 19 พวกคนเสปนที่เกิดในอาณานิคม(Creole หรือ Criollo) และได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกับคนเสปนที่เกิดในยุโรป ได้เป็นผู้นำในการรวบรวมกำลังต่อต้านอำนาจของเสปนขึ้น

การก่อการปฏิวัติล้มล้างอำนาจการปกครองของเสปนโดยพวก Criollo เริ่มในปี 1810 เป็นครั้งแรกแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หลังจากนั้นก็มีความพยายามก่อการปฏิวัติอีกหลายครั้งจนในปี 1821 กองกำลังของฝ่ายปกครองอาณานิคมซึ่งนำโดยนายพล Augustin de Iturbide ได้ตกลงร่วมมือกับ Vincinte Guerrero ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายปฏิวัติประกาศอิสรภาพได้สำเร็จ

หลังจากได้รับอิสรภาพ นายพล Iturbide ได้ทำรัฐประหารและสถาปนาตนเองขึ้นเป็นจักรพรรดิออกัสตินที่ 1 (Augustin I) ปกครองประเทศอยู่ได้ประมาณ 10 เดือนก็ถูกโค่นอำนาจลง หลังจากนั้นเม็กซิโกก็เปลี่ยนมาปกครองในระบอบสาธารณรัฐ แต่ก็เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงในเรื่องแนวคิดการปกครองขึ้นระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมกับกลุ่มเสรีนิยม จนนำไปสู่การปฏิวัติโค่นล้มอำนาจกันและกันอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มอนุรักษ์นิยมซึ่งประกอบด้วยผู้นำคริสตจักร เจ้าของที่ดินผู้มั่งคั่ง พวก Criollo และฝ่ายทหาร ต้องการระบบการปกครองที่รวมศูนย์อำนาจอยู่ที่รัฐบาลกลางเป็นหลักเหมือนเช่นในยุคอาณานิคม ในขณะที่กลุ่มเสรีนิยมมีแนวคิดต่อต้านการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของคริสตจักร และสนับสนุนการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นหรือมลรัฐต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกับสหรัฐอเมริกา นอกจากนั้นยังต้องการให้กลุ่มผู้ค้ำยันอำนาจสังคมและการเมืองหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ด้วย

ในปี 1833 ซึ่งกลุ่มอนุรักษ์นิยมเป็นฝ่ายได้อำนาจการปกครองเม็กซิโกนั้น ประชากรในรัฐเท็กซัสไม่พอใจการปกครองอย่างเข้มงวดของรัฐบาล จนนำไปสู่การประกาศอิสรภาพในปี 1836 และเมื่อรัฐบาลเม็กซิโกพยายามปราบปรามก็เกิดปัญหาชายแดนกับ

สหรัฐอเมริกา จนเกิดสงครามที่เรียกกันว่าสงครามเม็กซิกัน(Mexican War)ขึ้นโดยที่
สหรัฐเป็นฝ่ายชนะ และสัญญาสงบศึกที่ทำขึ้นในปี 1848 ทำให้เม็กซิโกต้องสูญเสียดิน
แดนซึ่งปัจจุบันคือบริเวณที่อยู่ในมลรัฐเท็กซัส อริโซนา คาลิฟอร์เนีย โคโลราโด นิวเม็กซิโก
เนวาดา ยูทา และไวโอมิงของสหรัฐฯ ให้กับสหรัฐฯ ไป

ในปี 1861 รัฐบาลเม็กซิโกขณะนั้นประกาศไม่ยอมรับภาระหนี้ระหว่าง
ประเทศที่ก่อไว้โดยรัฐบาลเก่า ทำให้ประเทศเจ้าหนี้คือ ฝรั่งเศส อังกฤษ และสเปนไม่พอใจ
จนในที่สุดฝรั่งเศสในสมัยจักรพรรดิ นโปเลียนที่ 3 ได้ส่งกองทัพเข้ายึดกรุงเม็กซิโกซิตี้ไว้ได้
และสถาปนาการปกครองระบอบจักรพรรดิขึ้น โดยแต่งตั้งเจ้านายชั้นสูงจากออสเตรียมาปก
ครองเป็นจักรพรรดิเม็กซิโกมิเลียน ในปี 1863 แต่ก็มีอำนาจอยู่ได้ไม่นาน เพราะในปี 1865
สหรัฐฯ ได้บีบให้ฝรั่งเศสถอนทหารออกไปจากเม็กซิโก ทำให้เกิดการปฏิวัติโค่นล้มการปก
ครองในระบอบจักรพรรดินี้ลงได้สำเร็จ